

ثلاثة الأصول وأدلتها (للحرمين  
(والجمعية

Ụkpurụ Atọ na Ihe Akaebe Ha

## Ụkpụrụ Atọ na Ihe Akaebe Ha

Shaykh Muhammad At-Tamimi (Chukwu méré yá ébere)

## Ntọala Atọ na Ihe Akaebe Ya

Shaykh Muhammad At-Tamimi (Chukwu méré yá ébere)

N'aha nke Chukwu, Onye ebere n'ụzọ niile, Onye ebere n'ụzọ pụrụ iché.

Mara—ka Allah meere gị ebere—na ọ bụ iwu n'isi anyị imụta ihe anọ (ma ọ bụ okwu anọ):

Nke mbụ: Amamihe (ma ọ bụ Mmụta), nke bụ imara Chukwu, na imara Onye Amụma Ya, na imara okpukpere Islam site n'ihe akaebe.

Nke abụọ: Iji ya rụọ ọrụ (ma ọ bụ Ime ihe a mụtara).

Nke atọ: Ikpọ òkù gaa na ya.

Nke anọ: Inwe ntachi obi n'ahụhụ dị n'ime ya.

Ihe akaebe bụ okwu Allah Dị Elu: N'aha Allah, Onye Ebere, Onye Na-emere ebere.

﴿وَالْعَصْرَ 1 إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ 2 إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ 3﴾

Site n'Oge

N'ezie, mmadụ nọ na nla n'iyi. (2)

Ewezuga ndị kwere ekwe, ma rụọ ọrụ oma, ma dụọrịta ibe ha ọdụ n'eziokwu, ma dụọrịtakwa ibe ha ọdụ inwe ndidi. [Sọọdụ Al-Asr: 1-3].

Imam al-Shafi'i (ka Chukwu meere ya ebere) siri: "Ọ bụrụ na Chukwu ezigaghị ihe akaebe ọ bụla nye ndị e kere eke ma e wezuga surah a, ọ gaara ezuru ha."

Al-Bukhari (ka Chukwu meere ya ebere) siri: Isiokwu: Amamihe tupu okwu na ọrụ; ihe akaebe ya bụ okwu Allah Dị Elu: "Mara na ọ dighị chi ọzọ ma e wezuga Chukwu, ma rịọ mgbaghara maka mmehie gi..." [Muhammad: 9]. Ya mere, O (Chukwu) jiri amamihe malite tupu okwu na ọrụ.

Mara—ka Chukwu meere gi ebere—na ọ bụ iwu n'isi onye Alakuba ọ bụla (nwoke ma ọ bụ nwanyị) imuta ihe atọ ndị a na iji ha ruo ọrụ:

Nke mbụ: na Chukwu kere anyị, nye anyị ihe anyị ji ebi ndụ, ma ọ hapughị anyị n'efu; kama O ziteere anyị Onye Ozi. Onye ọ bụla rubeere ya isi ga-abanye na Jannah, ma onye nupụrụ ya isi ga-abanye n'Oku.

Ihe-àmà ya bụ: okwu Chukwu Dị Elu:

﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ۖ فَعَصَىٰ فِرْعَوْنَ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْدًا وَيَبْلَا ۝۱۶﴾

N'ezie, Anyị ziteere unu Onye Ozi ga-abụ onye àmà n'elu unu, dika Anyị siri ziteere Fero Onye Ozi.

Ma Fero nupụrụ Onye Ozi ahụ isi; Anyị wee nye ya ntaramahụhụ siri ike. [Surah Al-Muzzammil: 15-16].

Nke abụọ: na Chukwu anaghị ekwe ka e jikọọ onye ọ bụla na Ya n'ofufe Ya, ma ọ bụ mmụọ ozi di

nso, ma ọ bụ Onye Amụma e zitere. Ihe akaebe ya bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ (18)

"N'ezie, ụlọ ekpere nile bụ nke Chukwu; n'ihì ya, unu akpọkula onye ọ bụla ya na Allah." [Surah Al-Jinn: 18]

Nke atọ: na onye rubeere Onye Ozi isi ma na-efe Chukwu naanị Ya; o kweghịrị ya igosi ihunanya (nke nkwado) nye onye na-emegide Allah na Onye Ozi Ya, ọ bụrụgodị na ọ bụ onye ikwu ya kacha nso.

Ma ihe akaebe bụ okwu Chukwu Dị Elu:

﴿لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ (22)

I gaghị ahụ ndị kwere na Chukwu na n'Ụbọchị Ikpeazụ ka ha na-ahụ ndị na-emegide Chukwu na Onye Ozi Ya n'anya, n'agbanyeghị ma ha bụ nna ha, ma ọ bụ ụmụ ha, ma ọ bụ ụmụnne ha, ma ọ bụ ndị ikwu ha. Ndị ahụ ka O denyere okwukwe n'ime obi ha, ma jiri mmụọ sitere n'aka Ya wusie ha ike. Ọ ga-eme ka ha banye na Jannah (Ogige) ndị mmiri iyi na-asọ n'okpuru ha, ebe ha ga-anọ ruo mgbe ebighị ebi. Chukwu enweela afọ ojuju n'ebe ha nọ, ha onwe ha enweekwala afọ ojuju n'ebe Ọ nọ. Ndị ahụ bụ òtù Chukwu. N'ezie, òtù Allah bụ ndị mmeri. [Surah Al-Mujadilah: 22]

Mara—ka Allah duzie gi n'irubere Ya isi—na Al-Hanifiyyah—okpukpe Ibrahim—bụ ife Chukwu naanị Ya, jiri ezi obi na-enye Ya ofufe gi niile. Nke a bụ ihe Allah nyere ndị mmadụ niile n'iwu, ma kee ha maka ya; dika Allah Dị Elu kwuru:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ 56﴾

"Ma ekeghi m ndi jinn na mmadu ma o bughi naanị ka ha wee na-efe m ofufe." [Suratul Adh-Dhariyat: 56] Na ihe "ha na-efe m" putara bu: "ha na-ekwuputa na m bu otu (n'ofufe)".

Ma ihe kachasi ukwu Chukwu nyere n'iwu bu Tawhid (Idi n'otu nke Chukwu), nke bu: ife Allah naanị Ya ofufe.

Ma ihe kachasi ukwu Chukwu machibidoro bu Shirk (isonye Chukwu ibe), nke bu ikpoku onye ozo ya na Ya.

Ihe akaebe ya bu: okwu Chukwu Dị Elu:

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا...﴾

{"Feenu Allah ofufe, ma unu esonyela Ya ihe o bula n'ofufe...."} [Surah An-Nisai: 36]

O buru na a juo gi: Gini bu ntola ato ahụ nke diiri mmadu imara ha?

Ya bu, si: Mmata nke ohu banyere Onyenwe ya, na okpukpe ya, na onye amuma ya Muhammad (udo na ngozi Chukwu diri ya) ﷺ.

**[Ntola Nke Mbụ]**

Ma ọ bụrụ na a si gi: Onye bụ Onyenwe gi?

Si: Onyenwe m bụ Chukwu, Onye na-elekọta m (ma ọ bụ zụlite m), ma na-elekọta ihe niile e kere eke site na ngozi Ya. Ọ bụ Onye m na-efe ofufe, ọ dighikwa onye ọzọ m na-efe ma e wezuga Ya. Ma ihe akaebe bụ okwu Chukwu Dị Elu:

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ 2﴾

Otuto niile dịrị Chukwu, Onye Nwe Ụwa Niile. [Al-Fatiha: 2]. Ma ihe niile na-abughị Chukwu bụ ihe e kere eke (Al-alam), mụ onwe m bụkwa otu n'ime ihe ndị ahụ e kere eke.

Ma ọ bụrụ na a si gi: Gini ka i ji mara Onyenwe gi?

Si: Site n'ihe irịba ama Ya nakwa ihe ndị O kere eke.

Ma n'ime ihe irịba ama Ya bụ: abali, ehihie, anyanwụ, nakwa ọnwá.

Ma n'ime ihe ndị O kere bụ: eluigwe asaa nakwa ndị nọ n'ime ha, ụwa asaa nakwa ndị nọ n'ime ha, na ihe dị n'etiti ha.

Ihe akaebe bụ okwu Onye Dị Elu:

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ 37﴾

(Ma so n'ihe ịrịba ama Ya bụ abalị nakwa ehiehie, na anyanwụ nakwa ọnwā. Unu akpọla isiala nye anyanwụ, ma ọ bụ nye ọnwā, kama kpọọnụ isiala nye Chineke, Onye kere ha, ọ bụrụ na ọ bụ naanị Ya ka unu na-efe ofufe.) [Surah Fussilat: 37].

Nakwa okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمُوتَ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ 54﴾

(N'ezie, Onyenwe unu bụ Chineke, Onye kere eluigwe na ụwa n'ime ụbọchị isii, mgbe ahụ O wee nọkwasi n'elu Oche-eze. O na-eji abalị ekpuchi ehiehie, nke na-esochi ya ọsọ ọsọ, nakwa anyanwụ na ọnwā na kpakpando, ha niile nọ n'okpuru iwu Ya. N'ezie, okike na iwu bụ nke Ya. Ngozi dīrị Chineke, Onyenwe ụwa niile.) [Surah Al-A'raaf: 54].

Ma Onyenwe anyị bụ Onye a na-efe ofufe; ma ihe akaebe bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ 21 الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنْ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ 22﴾

(O unu ndị mmadụ, feenụ Onyenwe unu ofufe, Onye kere unu ma kee ndị buru unu ụzọ bịa, n'olileanya ka unu wee chebe onwe unu.

Ọ bụ Ya bụ Onye mere unu ala ka ọ bụrụ ihe ndina, meekwa eluigwe ka ọ bụrụ ụlọ. O wee zidata mmiri site n'eluigwe, ma were ya mee ka mkpụrụ osisi si n'ala pụta dī ka ihe oriri maka unu. Ya mere,

zerenụ ikwu na Chineke nwere ndị yiri Ya, ebe unu maara.) [Surah Al-Baqarah: 21-22].

Ibn Kathir (ka Chineke meere ya ebere) siri: "Onye kere ihe ndi a bu Onye kwesiri ka a fee Ya ofufe."

Na udi ofufe niile Chineke nyere n'iwu: di ka Islam, Imaan, na Ihsan; nakwa ufodu n'ime ha: Ariri, Egwu, Olileanya, Itukwasị obi, Aguụ maka ihe oma, Egwu nsopuru, Idi umeala n'obi, Egwu Chineke, Ilaghachikwute Chineke, Ichọ enyemaka, Ichọ mgbaba, Iriọ maka nzoputa, Igba àjà, Ime nkwa, na ihe ndi ozo yiri nke ahụ n'ime udi ofufe niile Chineke nyere n'iwu—ha niile bu maka Chineke Onye Di Elu; ma ihe akaebe bu okwu Ya, Onye Kasị Elu:

﴿وَأَنۢ أَلۡمَسۡجِدَ لِلّٰهِ فَلَا تَدۡعُوا مَعَ اللّٰهِ أَحَدًاۙ﴾ 18

(Ma ulo ekpere niile bu nke Chineke, ya mere, unu akpokula onye o bua tinyere Chineke.) [Surah Al-Jinn: 18].

Ma onye o bua nyere ihe o bua n'ime ha nye ihe ozo na-abughi Chineke; onye ahụ bu onye na-ekekori Chineke na chi ozo (Mushrik), onye na-agonahu Chineke (Kaafir); ma ihe akaebe bu okwu Ya, Onye Kasị Elu:

﴿وَمَنۢ يَدۡعُ مَعَ اللّٰهِ إِلٰهًا ءَاخَرَ لَا بُرۡهَنَ لَّهُۥ بَيۡةَ فَاۡئِمَّا جِسَابُهُۥ عِنۡدَ رَبِّهٖۤ اِنَّهٗ لَا يَفۡلِحُ  
الۡكَافِرُونَۙ﴾ 117

(Ma onye o bua na-akpoku chi ozo tinyere Chineke, nke o na-enweghi ihe akaebe o bua maka

ya, n'ezie, iza ajuju ya di naani n'aka Onyenwe ya. N'ezie, ndi na-agonahu Chineke agaghi enwe oganihu.) [Surah Al-Mu'minun: 117].

Nakwa n'ime Hadith:

"الدُّعَاءُ مُحُ الْعِبَادَةِ".

"Aririo (Du'a) bu mkpuru obi nke ofufe."

Ihe akaebe bu okwu Ya, Onye Di Elu:

﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ 60﴾

(Ma Onyenwe unu sirir: Kpokuonu M, M ga-aza unu. N'ezie, ndi ahụ na-anya isi ife M ofufe ga-abanye Jahannam n'iweda n'ala.) [Surah Ghafir: 60].

Ihe akaebe nke egwu bu okwu Ya, Onye Di Elu:

﴿...فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾

(...Atula ha egwu, kama tūonu M egwu, o buru na unu bu ndi kwere ekwe.) [Surah Aal-Imran: 175].

Ihe akaebe nke olileanya bu okwu Ya, Onye Di Elu:

﴿...فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾

(...Ya mere, onye o bula na-atu anya izute Onyenwe ya, ya ruo oru oma, ma ghara isonye onye o bula n'ofufe Onyenwe ya.) [Surah Al-Kahf: 110].

Ihe akaebe nke itukwasị obi bu okwu Ya, Onye Di Elu:

﴿...وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾

(...Ọ bụkwa n'aka Chineke ka unu tụtawasị obi, ma ọ bụrụ na unu bụ ndị kwere ekwe.) [Surah Al-Ma'idah: 23]. Nakwa okwu Ya:

﴿...وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ...﴾

(...Onye ọ bụla tụtawasịrị Chineke obi, Ọ ga-ezu ya.) [Surah At-Talaq: 3].

Ihe akaebe nke agụụ, egwu, nakwa obi umeala bụ okwu Chineke, Onye Dị Elu:

﴿...إِنَّهُمْ كَانُوا يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خُشِعِينَ﴾

(...N'eziokwu, ha na-eme ngwa ngwa n'ime ezi orụ, na-akpọkukwa Anyị n'olileanya na n'egwu; ha bụkwaara Anyị ndị na-edo onwe ha ala.) [Surah Al-Anbiya: 90].

Ihe akaebe nke egwu nsọpụrụ bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿...فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنَ...﴾

(...Ma, unu atụla ha egwu, kama tụtọnụ M egwu...) [Surah Al-Ma'idah: 3].

Ihe akaebe nke ìlaghachikwute Chineke (Inabah) bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿وَأَنِيبُوا إِلَى رَبِّكُمْ وَأَسْلَمُوا لَهُ...﴾

(Laghachikwutenụ Onyenwe unu ma nyeferenụ Ya onwe unu...) [Surah Az-Zumar: 54].

Ihe akaebe maka iriọ enyemaka bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾

(Ọ bụ naanị Gị ka anyị na-efe ofufe, ma ọ bụkwa n'aka naanị Gị ka anyị na-achọ enyemaka.) [Surah Al-Fatihah: 5]. Nakwa n'ime Hadith:

"إِذَا اسْتَعْنَتْ فَاسْتَعْنِ بِاللَّهِ".

"Ọ bụrụ na ị na-ariọ enyemaka, riọ Chineke enyemaka."

Ihe akaebe nke ịriọ mgbaba bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ 1﴾

(Sị: A na m agbaba n'ebe Onyenwe chi ọbụbọ nọ.) [Surah Al-Falaq: 1].

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ 1﴾

(Sị: A na m agbaba n'ebe Onyenwe mmadụ nọ.) [Surah An-Nas: 1].

Ihe akaebe maka ịriọ maka nzọpụta (Istighathah) bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ...﴾

(Mgbe unu rịọsiri Onyenwe unu ike, O wee zaa unu...) [Surah Al-Anfal: 9].

Ihe akaebe maka igbu àjà bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ 162 لَا شَرِيكَ لَهُ...﴾

(Sị: N'ezie, ekpere m, na àjà m, na ndụ m, na ọnwụ m, dīrī Chineke, Onyenwe ụwa niile.

Ọ nweghị onye mmekọ...) [Surah Al-An'am: 162-163]• Nakwa site na Sunnah:

"لَعَنَ اللَّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ".

"Chineke abụọla ọnụ onye gburu àjà nye ihe ọzọ na-abughị Chineke."

Ihe akaebe maka nkwa (Nadhar) bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿يُوفُونَ بِالْأَنْدَرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا﴾

(Ha na-emezu nkwa ha, ma ha na-atụ egwu ụbọchị nke ihe ọjọọ ya gbasara ebe niile.) [Surah Al-Insan: 7].

### [Ntọala nke Abụọ]

Ịmara okpukpe Islam site n'ihe akaebe ya, nke bụ: ịtogbọ onwe nye Chineke n'ikweta na Ọ bụ naanị Otu (Tawhid), nakwa irubere Ya isi, nakwa ijusi isoro Chineke tunyere ihe ọzọ (Shirk) na ndị na-eme ya.

Ma ọ dị ọkwa atọ: Islam, Imaan (Okwukwe), na Ihsan.

Ọkwa ọ bụla nwekwara ogidi ya.

Ogidi nke Islam dị ise: ịgba akaebe na ọ dighị chi ọzọ ma e wezuga Chineke nakwa na Muhammad bụ Onye Ozi Chineke, na ikpe ekpere, na inye Zakat, na ibu ọnụ nke Ramadan, na ịga njem Hajj n'ụlọ nsọ nke Chineke.

Ihe akaebe nke ịgba akaebe (Shahada) bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَانِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ 18

(Chineke na-agba akaebe, na-akwado ikpe ziri ezi, na ọ dighị chi ọzọ ma e wezuga Ya; ndị mmụọ

ozi na ndị nwere amamihe na-agbakwa akaebe. Ọ  
dighị chi ọzọ ma e wezuga Ya, Onye kachasi ike,  
Onye kachasi amamihe.) [Surah Al Imran:18].

Ma ihe ọ putara bu: ọ nweghi onye kwesiri ofufe  
n'eziokwu ma e wezuga Chineke.

("La ilaha") na-ajụ ma na-agonahụ ihe niile a na-  
efe ofufe na-abughị Chineke.

("illallah") na-ekwusi ike na ofufe bu naanị maka  
Chineke.

O nweghi onye mmekọ n'ofufe Ya, dika ka O  
nweghi onye mmekọ n'alaeze Ya.

Nkọwa ya nke na-eme ka o doo anya bu okwu Ya,  
Onye Dị Elu:

{وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ 26 إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي..}

(Ma mgbe Ibrahim siri nna ya na ndi ya: N'ezie,  
mu onwe m agbapuru onwe m n'ihe ahụ unu na-efe,

beluso Onye kere m...{ [Surah Az-Zukhruf:26-  
27], Nakwa okwu Ya, Onye Dị Elu:

{قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ  
شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا  
مُسْلِمُونَ 64}

(Si: Unu ndi e nyere Akwukwo, bianu n'okwu ha  
nhata n'etiti anyi na unu: ka anyi ghara ife ofufe ma  
o bughị naanị Chineke, ma ghara ijikota Ya na ihe o  
bula, ma ufodu n'ime anyi ghara iwere ibe ha di ka  
ndi nwenụ ma e wezuga Chineke. Ma o buru na ha  
chigharia azu, mgbe ahụ sinu: Gbàànu àmà na anyi  
bu ndi Alakuba.) [Surah Al Imran:64].

Ihe akaebe nke igba àmà na Muhammad bụ Onye Ozi Chineke bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ128﴾

(N'ezie, Onye Ozi sitere n'ime unu abịakwutela unu. Ahụhụ unu na-ewute ya, ọ na-anụ ọkụ n'obi maka unu, ọ bụkwa onye obioma nakwa onye nwere ebere n'ebe ndị kwere ekwe nọ.) [Surah At-Tawbah:128].

Ihe igba àmà na Muhammad bụ Onye Ozi Chineke pụtara bụ: irubere ya isi n'ihe ọ bụla o nyere n'iwu, ikwere ya n'ihe ọ bụla o kwuru, izere ihe niile ọ machibidoro nakwa nke ọ dọrọ aka na ntị megide ya, nakwa na a gaghị efe Chineke ofufe ma e wezuga n'ụzọ O weputara n'iwu.

Ihe akaebe nke ekpere, Zakat, na nkowa nke Tawhid, bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿وَمَا أَمْرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ5﴾

(E nyeghikwa ha iwu ọzọ ma e wezuga ka ha fee Chineke ofufe, na-arara okpukperechi nye naanị Ya n'ezi obi, dika ndị kwụ ọtọ n'ezi okpukperechi, nakwa ka ha na-edobe ekpere, na-enyekwa Zakat. Nke ahụkwa bụ ezi okpukperechi.). [Surah Al-Bayyinah:5].

Ihe akaebe nke ibu ọnụ bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ183﴾

(O unu ndị kwere ekwe, e denyere unu ibu ọnụ n'iwu, dika e siri denye ya nye ndị bu unu ụzọ, ikekwe unu ga-echebe onwe unu.) [Surah Albakara:183].

Ihe akaebe maka Hajj bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾ 97

Ọ bụ ọrụ dịiri ndị mmadụ n'ebe Chineke nọ iga njem Hajj n'Ụlọ ahụ, maka onye ọ bụla nwere ike ichọta ụzọ ije ya. Ma onye ọ bụla na-ekweghi ekwe, mgbe ahụ, n'ezie, Chineke enweghi mkpa ihe ọ bụla sitere n'ụwa niile.) [Surah Al Imran:97].

Okwa nke abụọ: Imaan (Okwukwe); ọ bụ alaka iri asaa na ụfọdụ, nke kachasi elu n'ime ha bụ okwu a: La ilaha illallah, na nke kachasi ala bụ iwepụ ihe na-enye nsogbu n'ụzọ, nakwa ihere bụ otu alaka nke Imaan.

Ogidi ya dị isii: ikwere na Chineke, na ndị mmụọ ozi Ya, na akwụkwọ Ya, na ndị ozi Ya, na n'Ụbọchi Ikpeazụ, nakwa ikwere n'ihe Chineke kara aka (Qadar), ma ihe ọma ya ma ihe ọjọọ ya.

Ihe akaebe maka ogidi isii ndị a bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّنَ...﴾

(Ezi omume abụghị itughari ihu unu n'akụkụ ọwụwa anyanwụ na ọdịda anyanwụ, kama, ezi omume bụ onye kweere na Chineke, na Ụbọchi

Ikpeazu, na ndi mmuo ozi, na Akwukwo, nakwa ndi amuma...) [Surah Al bakara:177].

Ihe akaebe nke Qadar bu okwu Ya, Onye Di Elu:

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ 49﴾

(N'ezie, Anyi kere ihe niile n'otutu a kara aka49) [Surah Al-Qamar: 49].

Okwa nke atọ: Ihsan (Ime mma) - o bu otu ogidi - nke bu: ka i fee Chineke ofufe dika a ga-asị na i na-ahụ Ya; n'ihì na o buru na i naghị ahụ Ya, n'ezie O na-ahụ gi.

Ihe akaebe bu okwu Ya, Onye Di Elu:

﴿إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ 128﴾

(N'ezie, Chineke nonyere ndi na-atu egwu Ya nakwa ndi na-eme ezi omume128) [Surah An-Nahl: 128].

Nakwa okwu Ya, Onye Di Elu:

﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ 217 الَّذِي يَرْلَاكَ حِينَ تَقُومُ 218 وَتَقْلَبُ فِي السُّجُودِ 219﴾

(Ma tukwasị obi n'aka Onye Kachasị Ike, Onye Kasị Eme Ebere217

Onye na-ahụ gi mgbe i na-eguzo218

Nakwa ntugharị gi n'etiti ndi na-akpo isiala219) [Surah Ash-Shu'araa: 217-219].

Nakwa okwu Ya, Onye Di Elu:

﴿وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ...﴾

(I noghi n'onodu o bula, ma o bu guputa ihe o bula n'ime Qur'an banyere ya, unu anaghikwa aru

ọrụ ọ bụla, ma ọ bughị na Anyị bụ ndị àmà n'elu unu mgbe unu na-etinye onwe unu n'ime ya...) [Surah Yunus: 61]. Amaokwu ahụ.

Ihe akaebe sitere na Sunnah bụ Hadith nke Jibril a ma ama, site n'aka Umar (ka Chineke nwee obi uto n'ebe ọ nọ) o kwuru si:

"بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ، إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ، شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ، شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ، لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ، وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ، حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَخْذَيْهِ، وَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ !

"Ka anyị nọ ya na Onye Ozi Chineke ﷺ n'otu ụbọchị, otu nwoke pụtara na mberede n'ihu anyị. Uwe ya na-acha ọcha nke ukwu, ntutu isi ya jikwa oji nke ukwu. A hụghị ihe àmà njem ọ bụla n'ahụ ya, ọ dighịkwa onye n'ime anyị maara ya. O wee nọdụ ala n'ihu Onye Amuma ﷺ, mee ka ikpere ya abụọ nọkwasi n'ikpere Ya, ma dọba ọbụ aka ya abụọ n'elu apata nke ya, wee si: 'O Muhammad!

أَخْبَرَنِي عَنِ الْإِسْلَامِ؟

Gwa m banyere Okpukperechi nke Islam?

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: الْإِسْلَامُ: أَنْ تَشْهَدَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَتَقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا، قَالَ: صَدَقْتَ - فَعَجَبْنَا لَهُ، يُسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ -.

Onye Ozi Chineke ﷺ wee si: 'Islam bụ: igba àmà na ọ dighị chi kwesiri ofufe n'eziokwu ma e wezuga Chineke, nakwa na Muhammad bụ Onye Ozi Chineke, na ị na-edobe ekpere, na-enye Zakat, na-ebu ọnụ Ramadan, nakwa iga njem Hajj n'Ụlọ Nsọ ahụ ma ọ bụrụ na i nwere ike ichota ụzọ ije ya.' Ọ

siri: 'I kwuola eziokwu.' Nke a tụtụ anyị n'anya; na ọ na-ajụ ya ajujụ ma na-akwado okwu ya.

قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ؟

Ọ siri: Gwanụ m maka Okwukwe?

قَالَ: أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ، قَالَ: صَدَقْتَ.

Ọ siri: 'Ọ bụ ikwere na Chineke, na ndị mmụọ ozi Ya, na akwụkwọ Ya, na ndị ozi Ya, na n'Ụbọchị Ikpeazụ, nakwa ikwere n'ihe Chineke kara aka (Qadar), ma ihe ọma ya ma ihe ọjọọ ya.' Ọ siri: 'I kwuola eziokwu.'

قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ؟

Ọ siri: 'Gwa m banyere Ihsan.'

قَالَ: أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ.

Ọ siri: 'Ọ bụ ka i fee Chineke ofufe dika a ga-asị na i na-ahụ Ya; n'ihì na ọ bụrụ na i naghị ahụ Ya, n'ezie Ọ na-ahụ gị.'

قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ؟

Ọ siri: 'Gwa m banyere Oge (Ikpeazụ).'

قَالَ: مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ.

Ọ siri: 'Onye a na-ajụ banyere ya amaghị ihe karịa onye na-ajụ ajujụ.'

قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَاتِهَا؟

Ọ siri: 'Gwa m banyere ihe mgbaàmà ya.'

قَالَ: أَنْ تَلِدَ الْأُمَّةُ رَبَّتَهَا، وَأَنْ تَرَى الْحَفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاءِ، يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَانِ.

Ọ sịrị: 'Ka ohu nwanyị mụọ nne ya ukwu, nakwa ka ị hụ ndị na-agba ụkwụ ọtọ, ndị gba ọtọ, ndị dara ogbenye na-azụ atụrụ, ka ha na-asọrịta mpi n'ịdị elu nke ụlọ.'

قَالَ: ثُمَّ انْطَلَقَ فَلَبِثْتُ مَلِيًّا، ثُمَّ قَالَ لِي: يَا عَمْرُ! أَتَدْرِي مَنِ السَّائِلُ؟ قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ، أَتَأْكُمُ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ."

O kwuru si: Mgbe ahụ ọ lawara, m wee nọrọ nwa oge. O wee si m: 'O Umar! Ị maara onye ajujụ ahụ?' M sịrị: 'Chineke nakwa Onye Ozi Ya kachasi mara.' Ọ sịrị: 'N'ezie, ọ bụ Jibril. O bịakwutere unu ka ọ kuziere unu okpukpe unu.'"

### [Ntọala nke atọ].

Ịmara Onye Amụma unu Muhammad ﷺ. Ọ bụ Muhammad nwa Abdullah, nwa Abdul-Muttalib, nwa Hashim. Hashim si na Quraysh, Quraysh esikwa na ndị Arab, ndị Arab sikwa n'agburụ Isma'il nwa Ibrahim Al-Khalil—ka ngozi na udo kachasi mma dịrị ya nakwa n'ahụ Onye Amụma anyị.

Ọ dịrị ndụ afọ iri isii na atọ: n'ime ha, afọ iri anọ tupu ọkwa amụma ya, nakwa afọ iri abụọ na atọ dika Onye Amụma na Onye Ozi.

E mere ya Onye Amụma site na (Guọ - Iqra'), e wee zite ya ozi site na (Al-Muddaththir), ma obodo ya bụ Makkah..

Chineke zitere ya ka ọ dọọ aka ná ntị megide Shirk, ma na-akpọ òkù gaa na Tawhid; ma ihe akaebe bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿يَا أَيُّهَا الْمَدِينُ 1 قُمْ فَأَنْذِرْ 2 وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ 3 وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ 4 وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ 5 وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ 6 وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ 7﴾

(O gi onye kpuchiri ekpuchi n'uwe1

Bilie, ma dọọ aka ná ntị. (2)

Ma Onyenwe gi, too ịdị ukwu Ya(3)

Ma uwe gi, mee ka ọ dị ọcha. (4)

Ma arụsị, gbahapụ ha.5.

Ma emela amara ịjọ choọ ntughachi karịa.6

Ma maka Onye Nwe gi, nwee ndidi. (7) [Surah

Al-Muddaththir: 1-7].

Ma ihe ọ pụtara

﴿قُمْ فَأَنْذِرْ﴾:

﴾Bilie ma dọọ aka ná ntị﴿: Ọ na-adọ aka ná ntị  
megide Shirk, ma na-akpọ òkù gaa na Tawhid.

﴿وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ﴾

(Ma Onyenwe gi, too ịdị ukwu Ya)

Ya bụ: Too Ya n'ịdị ukwu site na Tawhid.

﴿وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ﴾

(Ma uwe gi, mee ka ọ dị ọcha)

Ya bụ: Mee ka ọrụ gi dị ọcha pụọ na Shirk.

﴿وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ﴾

(Ma arụsị, gbahapụ ha)

Ar-Rujz: bụ arụsị. Ma ịgbahapụ ha pụtara: ịhapụ  
ha, ijụ ha ase nakwa ndị na-efe ha.

O nọrọ n'elu nke a afọ iri na-akpọ òkù gaa na Tawhid. Mgbe afọ iri ahụ gasịrị, e weliri ya gaa n'eluigwe (Mi'raj), e wee mee ka ekpere ise ahụ bụrụ iwu n'ebe ọ nọ. O kpere ekpere na Makkah afọ atọ, ma mgbe ahụ gasịrị, e nyere ya iwu ikwaga (Hijrah) na Madinah.

Mbugharị (Hijrah) bụ: ikwaga site n'ala Shirk gaa n'ala Islam.

Mbugharị site n'ala Shirk gaa n'ala Islam bụ iwu (Fariidah) dịrị mba a (Ummah), ọ ga-adigidekwa ruo mgbe Oge Ikpeazụ ga-ebili.

Ihe akaebe bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّيْنَاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضَ اللَّهِ وَسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا قَالُوا لَكَ مَاؤُهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا 97 إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا 98﴾

(N'ezie, ndị ahụ ndị mmụọ ozi na-ewere ndụ ha mgbe ha na-emejọ onwe ha, ha (mmụọ ozi) ga-asị: "N'ọnọdụ dị ahaa ka unu nọ na ya?" Ha ga-asị: "Anyị bụ ndị a na-emegbu emegbu n'ụwa." Ha (mmụọ ozi) ga-asị: "Ala Chineke ọ bughị nke sara mbara ka unu wee kwapụ na ya?" Ndị ahụ, ebe obibi ha bụ Jahannam; ọ bụkwa ebe njedebe jọgburu onwe ya.<sup>97</sup>

E wezuga ndị na-adighị ike n'ime ụmụ nwoke, ụmụ nwanyi, na ụmụntakiri, ndị na-enweghị ike ime atumatu ọ bụla, ha amataghikwa ụzọ ọ bụla<sup>98</sup>) [Surah An-Nisaa: 97-98].

Nakwa okwu Ya, Onye Dị Elu:

(يُعْبَادِي الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَسِعَةً فَأَبْدُونَ56)

(O unu ndi ohu M kwere ekwe, n'ezie, ala M sara mbara. Ya mere, bụrụnụ naanị M ka unu na-efe ofufe.56) [Surah Al-Ankabut:56].

Al-Baghawi (ka Chineke meere ya ebere) sịrị: "Ihe kpatara e ji wetuo amaokwu a bụ banyere ndi Alakuba nọ na Makkah ndi na-akwagaghị, Chineke wee kpọọ ha n'aha Okwukwe."

Ihe akaebe maka Hijrah sitere na Sunnah bụ okwu ya ﷺ:

"لَا تَنْقُطُ الْهَجْرَةُ حَتَّى تَنْقُطَ التَّوْبَةُ، وَلَا تَنْقُطَ التَّوْبَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا."

(Mbughari agaghị akwụsị ruo mgbe nchehari ga-akwụsị, nchehari agaghikwa akwụsị ruo mgbe anyanwụ ga-awa site n'ọdịda anyanwụ ya).

Mgbe o biri na Madinah; e nyere ya iwu banyere iwu Islam ndi fọdurụ—di ka: Zakat, ibu ọnụ, Hajj, Adhan, Jihad, na igba ume ime ezi ihe nakwa igbochi ihe ọjọọ. O nọrọ n'elu nke a afọ iri.

O nwurụ ﷺ, ma okpukpe ya na-adigide adigide. Nke a bụ okpukpe ya: ọ dighi ezi ihe ọ bula ma ọ bughị na o duziere mba (Ummah) ya gaa na ya, ọ dighikwa ihe ọjọọ ọ bula ma ọ bughị na ọ doro ha aka ná ntị megide ya.

Ma ihe ọma nke O duziere ya gaa na ya bụ: Tawhid, nakwa ihe niile Chineke hụrụ n'anya ma na-amasị Ya.

Ma ihe ọjọọ ahụ ọ dọrọ ya aka ná ntị megide ya bụ: Shirk, nakwa ihe niile Chineke kpọrọ asị ma jù.

Chineke zitere ya gakwuru ndị mmadụ niile, O wee mee irubere ya isi iwu n'ahụ ndị Jinn na ụmụ mmadụ niile; ihe akaebe bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا...﴾

(Sị: O unu ndị mmadụ, n'ezie m bụ Onye Ozi Chineke nye unu niile...) [Surah Al-A'raf: 158].

Chineke sitekwa na ya mezuo okpukperechi; ihe akaebe bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿...الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا...﴾

(...Taa, emeela m ka okpukpe unu zuo oke, ma mezuchaawo m amara m n'ahụ unu, masịkwara m ka Islam bụrụ okpukpe unu...) [Surah Al-Maa'idah: 3].

Ihe akaebe banyere ọnwụ ya bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ 30 ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ 31﴾

(N'ezie, ị ga-anwụ, n'ezie ha onwe ha ga-anwụkwa.30

Emesịa, n'ezie, n'Ụbọchị Mbilita n'ọnwụ, unu gase okwu n'ihu Onyenwe unu31) [Surah Az-Zumar: 30-31].

Ma ndị mmadụ, mgbe ha nwurụ, a ga-akpọlite ha n'ọnwụ; ihe akaebe bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى 55﴾

(Site na ya ka Anyị kere unu, ma n'ime ya ka Anyị ga-eweghachi unu, ma site na ya ka Anyị ga-ewepụta unu otu ugboro ọzọ55) [Surah Taha: 55].  
Nakwa okwu Ya, Onye Di Elu:

(وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ۚ ۛ 17 ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا ۛ 18)

(Ma Chineke mere ka unu si n'ala pụta, otu oputa.17"

Mgbe ahụ, Ọ ga-eweghachi unu n'ime ya, ma Ọ ga-eweputakwa unu n'ezie<sup>18</sup>) [Surah Nuh: 17-18].

Ma mgbe mbilite n'ọnwu gasiri, a ga-aza ha ajuju, a ga-akwukwa ha ugwo dika oru ha siri di; ihe akaebe bu okwu Ya, Onye Di Elu:

{...لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسَاءُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى}

(...ka O wee kwuo ndi mere ihe ojoo ugwo oru  
ha maka ihe ha ruru, ma kwuo ndi mere ezi omume  
ugwo oru kachasi mma) [Surah An-Najm: 31].

Ma onye ọ bụla gọnahụrụ mbilite n'ọnwụ ghorọ onye na-agọnahụ Chineke (Kaafir); ihe akaebe bụ okwu Ya, Onye Di Elu:

(رَعِمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا) فَلْيَرْجِئُوا رَجَائَهُمْ وَرَبِّي لُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۚ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧﴾

(Ndị na-ekweghị ekwe chere na a gaghị akpọlite ha n'ọnwu. Si: "Mba! A na m ańụ iyi n'aha Onyenwe m, a ga-akpọliterịrị unu n'ọnwu; mgbe ahụ, a ga-agwakwarịrị unu ihe unu rụrụ. Ma nke ahụ dịrị Chineke mfe"7) [Surah At-Taghabun: 7].

Ma Chineke zitere ndị ozi niile dị ka ndị na-ezisa ozi ọma nakwa ndị na-adọ aka ná ntị; ihe akaebe bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ...﴾

(Ndị ozi, dị ka ndị na-eweta ozi ọma na ndị na-adọ aka ná ntị, ka ndị mmadụ ghara inwe ihe ngọpụ ọ bụla megide Chineke mgbe ndị ozi ahụ gasiri...) [Surah An-Nisaa: 165].

Onye mbụ n'ime ha bụ Nuh (udo dīrī ya).

Ma onye ikpeazụ n'ime ha bụ Muhammad ﷺ, ọ bụkwa akara mmechi nke ndị amụma, ọ dighị onye amụma ọzọ ga-abịa mgbe ọ gasiri; ihe akaebe bụ okwu Ya, Onye Kasi Elu:

﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ...﴾

(Muhammad abughị nna onye ọ bụla n'ime ụmụ nwoke unu, kama ọ bụ Onye Ozi Chineke nakwa akara mmechi nke ndị amụma...) [Surah Al-Ahzab: 40].

Ihe akaebe na onye mbụ n'ime ha bụ Nuh bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ...﴾

(N'ezie, Anyị zitere gị mkpughe dika Anyị zitere mkpughe nye Nuh nakwa ndị amụma ndị sochiri ya...) [Surah An-Nisaa: 163].

Ma mba ọ bụla Chineke ziteere onye ozi—site na Nuh ruo Muhammad ﷺ—ọ na-enye ha iwu ka ha fee naanị Chineke ofufe, ma na-amachibido ha ife

Taghut (arụsị) ofufe; ihe akaebe bụ okwu Ya, Onye Kasị Elu:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطُّغُوتَ...﴾

(Ma n'ezie, Anyị ezitela Onye Ozi n'ime mba ọ bụla ka ha fee Chineke ofufe ma zere Taghut...) [Surah An-Nahl: 36].

Chineke mere ya iwu n'ahụ ndị ohu niile: igonahụ Taghut, nakwa inwe okwukwe na Chineke.

Ibn Al-Qayyim (ka Chineke Onye Dị Elu meere ya ebere) sịrị: "Ihe 'Taghut' pụtara: Ọ bụ ihe ọ bụla ohu jiri gafee oke ya—ma ọ bụ n'ihe a na-eфе ofufe, ma ọ bụ onye a na-eso, ma ọ bụ onye a na-erubere isi."

Tawaghit (ihe ndị a na-eфе kama Chineke) dị ọtụtụ, ma ndị isi ha bụ ise: Iblis—Chineke buru ya onu, onye a na-eфе ma afọ juru ya na ya, onye kpọrọ ndị mmadu gaa n'ife onwe ya, onye kwuru na ya maara ihe ọ bụla gbasara ihe zoro ezo (Al-Ghayb), nakwa onye jiri ihe ọzọ na-abughị ihe Chineke zitere kpee ikpe.

Ihe akaebe bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطُّغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدْ

أَسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ (256)

(Enweghị mmanye n'okpukperechi; n'ezie ụzọ ziri ezi adịla iche na ụzọ hiere ụzọ. Ya mere, onye ọ bụla gónahuru Taghut ma kwere na Chineke, n'ezie o jidesiri ike n'eriri ahụ kwusiri ike nke na-adighị agbaji. Ma Chineke bụ Onye na-anụ ihe niile, Onye

maara ihe niile256) [Surah Albakara:256]‘ Nke a bụ  
ihe "La ilaha illallah" pụtara, nakwa n'ime Hadith:

"رَأْسُ الْأَمْرِ: الْإِسْلَامُ، وَعَمُودُهُ: الصَّلَاةُ، وَذِرْوَةُ سَنَامِهِ: الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ."

"Isi nke okwu a bụ Islam, ogidi ya bụ ekpere, ma  
ọkwa ya kachasi elu bụ Jihad n'ụzọ nke Chineke."

Ọ bụ Chineke kachasi mara.

## الفهرس

|                                   |    |
|-----------------------------------|----|
| Ụkpụrụ Atọ na Ihe Akaebe Ha ..... | 2  |
| Ntọala Atọ na Ihe Akaebe Ya ..... | 2  |
| [Ntọala Nke Mbụ] .....            | 5  |
| [Ntọala nke Abụọ] .....           | 12 |
| [Ntọala nke atọ]. .....           | 19 |